

Jövőnk a gyermek

Adalékok a népességgyarapodás társadalmi programjához I.

Szerkesztette:

Báger Gusztáv és Benda József

VESZPRÉMI HUMÁN TUDOMÁNYOKÉRT ALAPÍTVÁNY, 2019

EGY SIKERRE ÍTÉLT TANULMÁNYKÖTET MARGÓJÁRA

A tudós, a magyarság sorsát elkötelezetten kutató író-politikus *Fekete Gyula* emlékének ajánlva a múlt év végén jelent meg *Benda József és Báger Gusztáv* szerkesztésében a Veszprémi Humán Tudományokért Alapítvány kiadásában, a Debreceni Kapitális Nyomda igényes gondozásában a *Jövőnk a gyermek* című 430 oldalas tanulmánykötet. (ISBN 978-615-536a-13-8)

A szerényen megfogalmazott alcím azt a vállalást tükrözi, hogy szerzőinek gondolatai „adalékul” szolgáljanak a népességgyarapodás társadalmi programjához. A könyv azonban vállalásánál messze szélesebb horizontot tár az olvasó elé. Az elismert és elkötelezett szerzők-

ből álló nagyszámú szerzői kollektíva s a több mint 200 önkéntes szakértő munkája a magyarországi népességfogyás megállításának lehetőségeit társadalmi-gazdasági (pénzügyi)-lelki (örökségi) összefüggésekbe helyezve veszi számba. Gyorsan elvégzendő, gyakorlati lépéseket sürget, és hosszabb távon megvalósítható javaslatokat fogalmaz meg. A munkában pedig folytatást is ígér, amire az igen kedvező szakmai fogadtatás, a megjelenés óta látott széles társadalmi érdeklődés is – szinte kötelezően – bízta.

Manapság reneszánszát éli egy-egy kérdés több nézőpontú – már nem is annyira idegen szóval mondva, interdiszciplináris – megközelítése. Nem lehet ez másként a társadalmi, gazdasági és sok más kérdést egyaránt felvető hazai népességfogyás megállítását célkereszt-

be állító vizsgálódásoknál sem. Bizonyítva ezt, hogy amikor a tanulmánykötet írásai készültek, a közgazdasági Nobel-díjat *Richard Thaler* – az indokolás szerint – a döntéshozatali mechanizmus többoldalú, viselkedéslélektani és gazdasági aspektusai közötti kapcsolatok feltárásával érdemelte ki.

A sokféle, sokszínű, eltérő stílusú értekezéseket az az emberi, nemes értékfelfogás és egyben igencsak racionális, gazdasági érdekközpontú gondolat köti össze, hogy a gyermekvállalási hajlandóság javulása nélkül Magyarországon nincs jövő. A kötet szerzői azonban ugyanazt a célt más-más úton, különböző módszerekkel javasolják elérni, gondolataik nincsenek egymással ellentétben, sőt új szinergiákra – vagyis az együttműködő részek eredményesebbé tételére – világítanak rá.

Aki a kötetet kezébe veszi – s akárcsak belelapoz –, rácsodálkozhat arra, hogy a népességfogyás megállítását ilyen sokféleképpen – makrogazdasági, államháztartási (újraelosztási), társadalom- és egyéni biztosítási, foglalkoztatáspolitikai, oktatási, adópolitikai, népesedéspolitikai, monetáris politikai, lakáspolitikai, településpolitikai, migrációs politikai oldalról – lehet megközelíteni.

Nem tagadom, magam első helyen azokat a vizsgálódásokat és gyakorlatias felvetéseket javasolom az olvasó figyelmébe, amelyek a problémakörhöz egészen közel jöve, az azonnali hatást célozzák, ugyanakkor értékesek a távolabbról kapcsolódók is. Ezért aztán szerencsére, ezen a problémán gyorsan segíteni kívánó megoldások – a „pontosítás nyugdíjrendszer”, a „gyermekfedezeti nyugdíjelem”, a „szülőkötvény”, a „társadalombiztosítási kötvény” – fogják keretbe a kötet mondandóját. Gyakorlatilag ide sorolható a már élő és ható, valamint a jövőben még alkalmazható „adóöztönzőkről” szóló, igen kiérlelt írás, nemkülönben a „nemzeti lakásprogramról” szóló összefoglaló is.

A kötet egyik ajánlója és ismertetést írja nem tévesztheti össze szerepét a lektorával.

Így csak arra utalhat, hogy a kötet sokszínűségéhez, továbbgondolásra méltó célkitűzéseihez hozzájárulnak azok a jó szándékú megoldási ötletek is, amelyek alátámasztottságukban kérdéseket hagynak maguk után, amit érdemes lenne feloldani, újragondolva a tett javaslatokat is.

Megfelelő számítások megléte például erősebb érvnek számítana a döntéshozók számára, annak meggondolásához, hogy a havi néhány (tíz)ezer forintos pótlólagos szülői nyugdíj-alap fiatalok által történő itthoni kitermelésének lehetősége hozzájárulhat-e a gazdasági célú kivándorlás fékezéséhez/megállításához vagy éppen a feketemunka élettere szűkítéséhez – amint ezeket az egyik messzemenően emberi, elkötelezett megközelítést sugárzó tanulmány állítja. Hasonlóan, oldódónak a kételyek, amikor egy másik írásban a „Társadalombiztosítási kötvény” azon előnyéről olvassunk, miszerint az „a munkanélküliségtől sújtott kistelepeleken élők életét segítené”. Jó lenne arról megalapozott felvilágosítást kapni, miként lenne az itt élőknek elég jövedelmük az előtakarékoskodásra.

A gyűjtemény szerkezetét jól választották meg. A „Kihívás” fejezete mindenki számára egyértelművé teszi a megoldandó problémát, köztük a fő célt: meg kell teremteni a sok gyermeket felelősen vállaló családok kiemelt társadalmi-gazdasági elismerésének körülményeit. Ugyanilyen hasznosak, gondolkodásra készítetnek a „gyógyulás útja”, az „elvi megoldások”, majd a „gyakorlati intézkedések” címszó alatt megfogalmazottak, figyelemmel a gyorsan, a középtávon és a hosszabb távon végrehajtandó feladatokra, a becsült költségekre is.

Nilvánvaló, hogy a „cselekvési mátrix” egyes kockáinak kitöltöttsége még messze nem teljes, és hát újabb tanulmányok sorát lehetne írni arról is, hogy a népességfogyásnak milyen jellemző okai vannak, azok milyen gyermekvállalással kapcsolatos megatrendekbe illeszkednek, mekkora lelki terhekből erednek, s mi

okozza, hogy ezektől alig-alig tudunk szabadulni.

Csak bízhatni tudom a szerzőket, hogy folytassák a nagyléptékű, sohasem lezárható, elhivatott kutató munkát. Szülessen meg mielőbb az ígért második kötet, ami a cselekvési mátrix hiányzó elemeit kitölti, és persze új kérdéseket is nyit a téma kimeríthetetlen világában. Mert világos a tanulmánykötet üzenete: nincs több vesztegetni való idő. Ha azonnal nem születnek további érdemleges intézkedések, belátható időn belül súlyosan károsodik, emberi erejét veszti az ország. A „Jövönk a gyermek” sikerét azonban nem csupán a súlyos, az ország jövőjét érintő téma „hozza”, hanem az is, hogy a tanulmányok – bár hol vázlatosabbak, hol kidolgozottabbak, hol távolságtartóbbak, hol emocionálisabbak, de – külön-külön is és együtt is megfontolandók, felelős továbbgondolásra készítenek. Ebben minden bizonynyal meghatározó érdeme van a szerkesztő-kutatásvezető Benda József és Báger Gusztáv kiváló összefogó munkájának, akiknek tisztelettel gratulálok, nemkülönben a szerzőknek.

Jól emlékszem, amikor a szerzők és a szerkesztők nekifogtak a gyermekvállalással, népességfogyással kapcsolatos gondok megoldásában a cselekvési lehetőségek kutatásának, a trendeket illetően talán még derűsebb is volt a kép, mint napjainkban. Azóta ugyanis a legkülönbözőbb társadalmi, demográfiai folyamatok nyomán – miközben óriási erőfeszítések történtek a család védelmében, a gyermekvállalás érdekében, s a születéskor várható életkor is lassan araszol felfelé – az arány nem javul, hanem stagnál, évről-évre több tízezerrel több magyar hal meg, mint ahány születik.

Nyilvánvaló, hogy egy mégoly kiváló könyv sem lehet önmagában a megoldás, a „recept”, de gondolatokat adhat a közpolitika érték- és érdekvilága formálásához, azonosulásra készítő érzéseket válthat ki, amely nélkül a népességpolitikai feladatot megvalósítani igyekvő, konkrét és sokrétű, nagy anyagi erőfeszítéssel megvalósuló intézkedések sem lehetnek eredményesek. Sohasem volt annyira égető az igény, mint most, hogy a széles kutatói-társadalmi bázison készülő, a közös cselekvéshez szükséges társadalmi konszenzushoz, a szemléletváltozáshoz is hozzájáruló újabb munka szülessen.

Azzal ajánlom a tanulmánycsokrot a döntéshozók és az érdeklődő olvasók figyelmébe, hogy ne keressenek mindenhol lezárt, minden részletében kiművelt gondolatokat, „jólkészült”, eredménygaranciás megoldásokat. Gondoljanak a kötet üzenetére, és arra, hogy minden jó szándékú ötlet, javaslat – hozzájárulást jelenthet ahhoz, hogy a népességfogyás ne temesse maga alá a magyar társadalmat. Meggyőződésem, a legmélyebb elismeréssel elsősorban e nemzetmentő misszió teljesítéséért kell gratulálni a „Jövönk a gyermek” kötet megvalósulásához, ami így messze több, mint egy – a címhez szerényen hozzátett, „adalékok a népességgyarapodás társadalmi programjához” kapcsolódó – tanulmánygyűjtemény. Egyet kell érteni az alkotók belső borítón szerényen meghúzódozó hívó szavával: *„Szükségünk van mindenkire, aki szeretne tenni valamit közös ügyünk, a nemzet megmaradása érdekében.”*

Kovács Árpád

Levelezési e-cím: kovacs.arpad@parlament.hu